

arallegim

Quan el 'heavy' es vivia als barris de Madrid

XAVIER CERVANTES

Miguel B. Núñez (Madrid, 1970) torna a convocar els protagonistes de *Heavy 1986* (2016) en un segon volum domi-

nat per les incerteses. En el trànsit de l'adolescència a l'edat adulta, el *heavy metal* segueix acompanyant una colla d'amics d'un barri popular de Madrid que s'enfronten a decisions que comencen a ser importants. Unes ho són en l'àmbit laboral, altres, en el sentimental, i algunes tenen a veure amb la violència o amb el paper de la violència en les relacions entre les tribus urbanes dels anys 80. La música, en aquest cas el *heavy*, ajudava a configurar una identitat i a marcar unes diferències que en realitat no eren tan grans com l'estètica feia pensar.

Núñez va desplegant aquest retrat generacional des de la memòria personal, però amb més ànim documental que nostàlgic, amb peus de pàgina que completen el relat i amb una encertada economia narrativa: pàgines de sis vinyetes centrades més en els personatges que en el paisatge urbà, capítols més o menys temàtics i un notable ús de l'el·lipsi. Com ja passava en l'àlbum anterior, un dels atractius de *Los chicos están mal* és el to i el punt de vista, que fuig de l'anècdota magnificada i de l'èpica de la marginalitat. Els personatges són joves com tants altres, amb vides en construcció i intimitats sacejades per la incertesa, i Núñez no els dibuixa com a herois de barri, sinó com a persones que dubten. ♦♦

HEAVY.
LOS CHICOS
ESTÁN MAL
MIGUEL B. NÚÑEZ
SAPRISTI
184 PÀG. / 17,90 €

PERE TORDERA

Beneïts siguin els esforços inútils

VÍCTOR OBIOLS

Amb aquest vers del mordaç haiku del berguedà infatigable Toni Gol i Roca, que figura al colofó del llibre ("Beneïts siguin / els esforços inútils / i els sacrificis"), queda clara l'advocació que fa Josep-Ramon Bach (Sabadell, 1946) de la inutilitat de l'art i la seva rabiosa i necessària utilitat, com ha repetit per enèsima vegada en un brillant assaig recent Nuccio Ordine, i com bé sap el poeta sabadellenc des de fa dècades, si no des de la naixença.

Bach pertany a l'estirp dels poetes-experimentadors (Foix, Brossa, Hac Mor...), i en el curs de la seva obra hi podem trobar de tot. Des del mite personal de Kōsambi, passant pel teatre, els afo-

rismes o els microrelats, el ventall de formes i temes i modes és extens, i sembla que cada obra va collant una mica més en espiral fins a l'insondable. Ha plogut molt des d'aquell nostàlgic *De remes i hores* del 1974. Però fixem-nos en el darrer vers del haiku de Gol: hi ha els sacrificis, no pas com a privació, sinó com a do ofert a la Poesia.

A *En abstracte* (LaBreu, 2017) Bach, amb la seva proverbial llibertat d'actuació, fa una cosa que "no està de moda", i per això sorprèn: el dedica al poeta Ricard Mirabete (i en regracia la lectura apassionada de Marta Pérez i Sierra) justament perquè Mirabete li ha servit el tema de la primera secció del llibre (i una de les més brillants): "Estació canalla (en clau de novel·la negra)". Aquí Bach, anunciant que ens trobem amb la segona tramesa d'una futu-

EN ABSTRACTE
JOSEP-RAMON BACH
LABREU EDICIONS
90 PÀG. / 13 €

ra (i molt suggeridora) *Enciclopèdia digestiva*, ens indica que cercar en aquest món canalla (en el sentit pejoratiu del terme, s'entén, no en el de *mainada* –o *canaia*, com en diuen a Osona–, també és curiosa la polaritat de sentits d'aquest mot) proporciona un argument més per conèixer el rerefons de l'ànima humana. O sigui, que la intenció no és menor.

Un gran defensor de l'instint

Ja des del primer capítol, "Camí d'enlloc", la força de penetració de les imatges és impactant, tot agomolat hipnòticament amb ritme de haiku: "S'obre la molsa d'un vell xaruc que clama uns llavis orfes [...] La daga nua cerca les velles vulves plenes de pebre. Riuen els cossos que prenen per culera la carn dels altres". I això només ha fet que començar! Les imatges se succeeixen com un devesall, i dibuixen l'atmosfera amb cruor, a la manera de Genet i amb el desvergonyiment d'un Léautaud: "Amb l'arracada presonera del membre l'amor s'enfila [...] La taquillera es treu les mitges negres i la conquilla [...] una rata enze persegueix un gat mascle amb boca grossa". Ja s'ha dit que aquests poemes d'*En abstracte* són com un cop de puny expressionista. Per a Josep-Ramon Bach escriure és una malaltia incurable, i, paradoxalment, si no escriu, es troba malament. En una entrevista l'autor explica que la coneixença personal de poetes importants (Foix, Quart, Ferrater) no va aportar-li cap ensenyament. L'aprenentatge poètic va ser un afer d'autodidactisme i d'experiència. Bach és un defensor de l'instint com a motor primordial de la inspiració, l'instint i la mirada, la mirada a fons. I la imaginació com a font inestroncable: ha sabut anar del desbordament al control, de la poesia de combat o de denúncia, amb esclat de metàfores punyents, a la malenconia de l'elegia o del pur lirisme. Un ampli ventall que gradua segons les èpoques. Una de les parades a destacar seria *El ventríloc tartamut*, un desplegament magnífic d'humor i d'ironia. Hi veiem com, de la A fins a la Z, el significat d'una paraula condiciona text, successos i persones. Un autor polimòrfic. ♦♦

Entre Lord Byron i la Inquisició

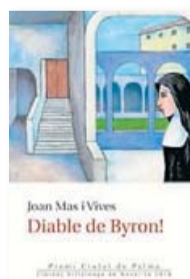
PERE ANTONI PONS

A més de ser novel·lista –de vocació tardana però persistent–, Joan Mas i Vives (Mària de la Salut, Mallorca, 1951) és

un professor de la Universitat de les Illes Balears que s'ha cremat les cèl·lules investigant la literatura, el teatre i la política de la Mallorca del primer terç del segle XIX. Els que coneixen bé els seus estudis sobre el tema diuen que han obert nombrosos camins i que són d'un rigor infal·lible. Els que llegeixin *Diable de Byron!* –darrer premi Ciutat de Palma–, la seva tercera novel·la després de *Com una vella cançó* (Leonard Muntaner, 2008) i de *Kabul i*

Berlín a l'últim segon (Proa, 2012), amb la qual va ser finalista al premi Sant Jordi, podran fer-se una idea dels erudits coneixements de Mas i Vives, perquè el tronc de la història transcorre justament en la Palma del 1819.

La Mallorca i l'Espanya d'aquells anys eren un camp de batalla on s'enfrontaven les idees i les polítiques d'un passat que no acabava de desaparèixer i les d'un futur que no acabava de prendre forma. Astutament, Mas i Vives munta la seva novel·la al voltant de diverses dicotòmies representatives d'aquell combat entre les forces perpetuadores de l'Antic Règim i els partidaris de la revolució liberal. En termes narratius, això vol dir que els personatges

DIABLE DE BYRON!
JOAN MAS I VIVES
LEONARD MUNTANER
PREMI CIUTAT DE PALMA 2016
286 PÀG. / 20 €

de la novel·la, entre els quals hi ha representants de tota la societat de l'època (religiosos, mercaders, nobles, polítics, conspiradors, criades...), sovint es defineixen per com es posicionen quan han d'escollir entre la revolució i l'absolutisme, entre la tolerància i la Inquisició, entre la llibertat personal i la por, entre el desig i la mortificació.

Enlluernats per figures icòniques

És un encert, en aquest sentit, fer que alguns personatges joves de la novel·la visquin enlluernats per figures icòniques. És el cas de Francesca Rosa Molines, la filla il·legítima del depravat canonge Pere Joan Molines, que viu torturada per la culpa i per l'ansia d'emular sor Ca-

terina Tomàs (un emblema del fervor religiós en l'imaginari popular mallorquí). I és el cas també de Nicolau Siquier, un mariner liberal entusiasta de les proeses bohèmies de Lord Byron, el poeta romàntic per excel·lència.

Mas i Vives carrega el pes de la novel·la en diverses línies argumentals: la dramàtica peripècia del fugitiu Nicolau Siquier, el procés de la Inquisició contra el canonge Molines i la lluita pel poder entre el comte Vilalta i l'armador Feliu, d'un costat, i la mestra Bestard i el prestador Domingo Sants, de l'altre. Com a autor, però, el que més li interessa és oferir la rica panoràmica d'una època complexa i convulsa com poques. Ho aconsegueix. ♦♦